

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vndecimvm. De Foro Ciuinum Leodiensium in Criminalibus causis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

CAPVT VNDECIMVM.

De foro Ciuium Leodiensium in Criminalibus Causis.

IVs in inuitum reddi, pro regula est apud Legispe-
 ritos. Nam quis peccandi modum faciet, si nolenti
 poena imponi non queat? & à quo imponetur, si non
 sint qui iura reddant? Caligulæ, Claudio, & Neroni
 solemne fuit, quos mori destinarant, gratiam facere ge-
 neris lethi. At perpende quam gratiam? Ni festinassent
 eligere, immittebatur carnifex omnibus cruciamentis
 excruciaturus. Criminum Rei & consciij non tam de-
 testantur trabem ex qua penduli fient, quam reformi-
 dant Iudicem à quo sententiã capitalem sunt audituri.
 Plebs Romana cur tantum abhorruit à Magistratu sine
 prouocatione, quæ tandem ad populum auertendis se-
 cessionibus fuit indulta? An non è corpore suo obti-
 nuerant Tribunos Plebis, eosque complures, & Ple-
 beium in eis Magistratum? Causam mihi tacitè recog-
 tanti succurrit. Tribunos nullum habuisse ius, quen-
 quam in iudicium vocandi. Et si multi imperiti, perinde
 atque haberent eo vsi sunt. Nam quidam non modò
 priuatum, sed etiam Consulem in Rostra vocari iusse-
 runt. Et M. Drusus Tribunus plebis L. Philippum Con-
 sulem quia interfari concionantem ausus fuerat, obten-
 ta gula, non per viatorem, sed per clientem suum adeo
 violenter in carcerem præcipitem egit, vt multus è na-
 ribus eius cruor profunderetur. Consules, Prætores,

Ccc

& alij

& alij cum imperio Magistratus, vocationem habebant. Leodienses supra quàm Domini orbis Romani, satagunt Plebeium habere Magistratum, qui saltèm coniunctim & vnà cum Scabinis totius Principatus iudicibus ordinariis in criminalibus ipsorum causis munere iudiciali in puncto decretorum capturæ, & exculpationis fungantur. Fundamenti soliditatem exploremus ex domesticis monumētis. Tribunalia criminalia Episcopi fuere, Iudicium Pacis, & Parium Curix, Ius Annuli Palatij, & Scabinale Consistorium. Fuere. Quia Priora duo defuerunt malo fato: Annulum nodo Gordio tenaciorem nescio quis Alexander mucrone suo dissoluerit: & quod Pares Curix attinet, viuunt intra nudam feudorum cognitionem, eamque ciuilem conclusi. Integra Criminalium iurisdictio per illorum decrementum Scabinis increuit. Philippina Ciues à Iudicio Pacis exemptos declarat, sed non aliter quàm si Scabinorum præstolentur iudicium. Quamdiu (ait) Ciuis Leodiensis volet stare iuri coram Scabinis non trahetur inuitus ad excelsum Tribunal. Quale erat vtrumque Pacis, & Annuli. Tractatus à Patrono Temporalitatis indigitatus, in materia Iuris Prætorij, Ciues tam natos, quam Ciuitate donatos, æquè ac omnes incolas plenæ Scabinorum cognitioni subijcit. Verba vernacula Latinè reddo. Prætor indicta causa & sine Scabinorum decreto prehensionem habet vniuersorum Furum, Latronum, Sicariorum, Incendiariorum, & cæterorum de similibus excessibus infamatorum; siue naturales ij Ciues sint, seu adscripti. Quos si fortè Burgimagistri priùs apprehenderit, intra triduum Prætori tradent, & is in carcerem conie-

coniectos & tormentis suppositos secundum suam bonam conscientiam pro qualitate & mensura maleficiorum, morte damnare poterit. Per Pacem Clericalem iisdem Scabinis sua authoritas remanet salua in Ciues & Ciuium famulos delinquentes. Per Pacem de Fexhe soli Scabini aut Pares Curia Feudalis sunt omnium Ciuium, & Incolarum Iudices. Pace de Wihoingne ad annos quindecim duraturâ constituti sunt vigintiquatuor viri, qui ad requisitionem Deputati Principis cognoscent & iudicabunt de contrauentoribus. Statutorum, data tamen parti offensæ facultate Prætorem & Scabinos eapropter adeundi, saluo quod erit præuentioni locus. Pace de Geneffe & Wotem, seriò prouisum, Ne duo Magistri & octoginta Consiliarij Ciuitatis, vel rem minimam iurisdictioni Principis detrahant. In Pace de Waroux continetur, Ad solos Scabinos certæ vis illatæ cognitionem spectare, quam pro modo excessus, conditione personæ, & tenore statutorum corrigent. Item, Dum de Poena Capitis vertitur, octo, non pauciores Scabinos interesse debere. Moderatio legis Nouæ sub Adolpho Episcopo vetat, Ne Magistri & Consilium Ciuitatis, & reliquorum Oppidorum, vllius casus criminalis cognitionem vsurpent, vt nec causarum spiritualium, aut sæcularium ad Scabinos pertinentium. Pax verò Tungrensis etsi paruum rimam, si non fenestram futuræ vsurpationi videatur aperuisse, annuendo licentiam Ciuibus in causa debiti & mercimonij coram Magistris & Iuratis litigandi, notionem Criminalem procul ab ijs amouit. Ordinatio Bauarica anni 1416 tredecim Consiliarios instituit, qui de Præuaricationibus

tionibus Statutorum cognoscant, exceptis vitæ & mutilationis membrorum casibus. Hoc adhuc moderamine, quod à sententijs Tredecimvirum circa multæ excessum licebit ad Scabinos apellationem interponere; rerum etiam per Tredecimviros iudicatarum executio fiet auctoritate Scabinali. In hæc vsque tempora, quantum indagavi nullam notam deprehendo adiunctionis Magistratus Ciuici ad Scabinale Tribunal in criminalibus Ciuium causis. A Constitutione Hynsberghica anno 1424 exordium accepisse oportuit. Quàm modicum præ ijs quæ in longa spacia gliscente in dies abusu diffunduntur, obiecti oculis articuli docebunt. Posteriorem tertij partem expende, Delicta per Inquisitionem aut aliter probabuntur coram Prætoribus & Scabinis, necnon Consulibus & aliquibus Iuratis. Et vbi alteri illorum nollent, aut nequirent interesse Inquisitioni (Inquestam vulgus appellat) alterutris absentibus, aut vtrisque negligentibus, idoneè interim interpellatis, infra scripti Vicorum Commissarij dictam inquisitionem peragent. Præsens verò articulus afficit duntaxat Ciues Pagorum Pomærij, quorum Princeps & Capitulum sunt Domini vtiles & directi simul: Nam inferiora & subordinata dominia non intendimus isthuc comprehendere nisi vltro consentiant. Quintus articulus eodem tendit, Sancimus vt quotannis ter inquisitiones criminales promoueantur aduersus Ciues malæ famæ, & eos qui in patrimonio & censu nil possident, tabernas nihilominus assiduè frequentant, aleatores qui pecunia empti, vel aliter, quietiores prouocant, turbant, iisve minitantur. Quem in finem cum Deputatis inquisitionum contra
leno-

lenones iuxta Ordinationem nostram Noui Calculi dictam, procurandarum, Designati Vicorum vbi Inquisitio fiet, assistent. Et quod si alterum membrorum, vel vtraque membra, Prætor scilicet & Scabini, aut Magistri & Iurati nolunt aut nequeunt interesse, causante illorum rite interpellatorum absentia aut negligentia, dicti Designati Vicales inquisitionem complebunt vt supra dictum est. Constito dein malæ famæ homines esse de excessibus eiusmodi abundè inculpato, per apparitores Prætoris aut Magistrorum apprehendantur & in carceres Prætoris protrudantur, quo loco debitè examinantur, si Ciues fuerint, in præsentia Magistrorum & eorum Consiliariorum ad id vocatorum, si comparere velint, & pro modo criminis, supplicium irrogetur. Ne iurisdictionem Criminalem Magistratus Ciuici quicumque primo occurso colligat, ex eo quod per suos apparitores valeant criminosos repertos apprehendere, scrupulum soluam. Reipublicæ expedit, scelera non remanere impunita: vnde scripsit Bartolus, quod etsi leges pœnales sunt regulariter odiosæ & strictæ interpretationis, tamen quæ ad emendanda & corrigenda crimina latæ sunt, fauorabiles censentur, & extendendæ, quoties excessus non sufficienter coërcerentur. Adeo vt mirum videri non debeat si apparitoribus Ciuicis permessa sit apprehensio, sed inde inferendum non venit, actum illum esse iurisdictionalem, cum apprehensos teneantur in Prætoris ergastulum compingere. Priuato tantundem liceret in subsidium & fauorem Iustitiæ, dummodò intra viginti quatuor horas carceribus publicis sistat, iis elapsis carceris priuati pœnam non

euasurus. Adde facultatem prehendi non esse idoneum imperij meri aut mixti argumentum. Quod Varonis distinctio clarum facit. Sunt Magistratus qui habent vocationem, sunt qui prehensionem, quidam neutram. Qui vocationem habent, iidem etiam prehendere, tenere, & apprehendere possunt; quia maiori inest minus. Et huius generis Magistratus erant apud Romanos, Consules, Prætores, & cæteri imperium habentes. Apud Leodienses verò Prætor & Scabini: nam de Curia Officialis Leodiensis non est mihi sermo. Prehensionem habent quicumque Viatorem habent: de quorum numero erant Tribuni Plebis: & hodie Leodij Consules, qui quadantenus ad Tribunos Plebis accedunt. Neque vocationem, neque prehensionem habent, qui neque lictorem habent, neque Viatorem: vt Quæstores, & Ædiles olim apud Romanos, quamuis posteriùs Ædiles ius prehensionis vsurpauerint. Magistratus etiam in maiores & minores diuidebantur: cum enim nihil facerent inauspicatò, & soli Patritij haberent auspicia, in duas diuisa potestates, quia Consul, Prætorum, & Censurum maxima erant auspicia, Consules, Prætores, Censores, maiores Magistratus dicebantur. Reliquorum Magistratum, veluti Quæstorum, & Ædilium Curulium minora erant auspicia, ideo minores Magistratus appellabantur. Tribuni Plebis, quod à Plebe crearentur, cui non erat ius auspiciorum, in hanc non cadebant diuisionem. Maiores Magistratus Centuriatis Comitibus fiebant, minores Tributis Comitibus. In adeptione honorum ibatur per gradus, non saltuatim. Gradatio hæc erat, Quæstor, Ædilis, Prætor, Consul.

Nam

Nam Censoria dignitas non erat tam promiscua, vt eam adipisci fuisset ante Consulatum necesse: spectatissimis Senatoribus & Consularibus viris exactæ vt plurimum ætatis deferebatur. Sola igitur prehensio iurisdictionem non tribuit, nec inesse declarat. Verum profundior est quæstio, an non hoc ipso tribuatur Consulibus & Iuratis criminalis Potestas, quod Inquisitioni Criminali vacent ex Statutaria Constitutione Principis. Aliquam in præparatoriis iurisdictionem ex illa Principis lege exurgere opinor penitus. Lex enim imitatur naturam, & nihil frustra operatur. Dum vult certis in casibus Consules & nonnullos Iuratos adesse Inquisitionibus in facinorosos Ciues agitatis, non existimem eam loqui de præsentia quadam marmorea & mere passua, vt scilicet præsentis sint sine iure suffragij, sed iudicum aliquale munus obituri. In Præparatoriis inquam: quia Hynsberghica Constitutio videtur officium illorum restringere ad Punctum Inquisitionis, quo peracto & per decretum sequens finito desineret, ita tamen quod in examine Rei inquisiti liceat Consulibus, si modo eis lubeat, comparere cum aliquibus à consiliis suis. Quod hanc constitutionem dixi esse velut primam radicem à qua pullulauerit Ciuici Magistratus in Criminalibus vsurpatio, non nego Iuratorum mentionem sub Adolpho de Marka fieri, in litera Sancti Iacobi nuncupata, anno 1343, dum Princeps Thrasymbuli amnistiam secutus, abolita murmuris & seditionis memoria, tres tantum criminum species reseruauit, quibus adhuc cognoscendis Iuratorum præsentiam admittit. Tres casus excepti. Pulsus Albæ Campanæ, (classicum
conuo,

conuocationis popularis), Vexillorum expansio in foro aut alibi in Ciuitate ad excitandum populum, & Inclamatio ad arma per Ciuitatem: tria delicta capitis supplicio expianda. De quibus Iacobæa illa Adolphi litera sic inquit, Quod si vllum è Ciuibus nostris contingeret aliquod è præscriptis tribus sceleribus commisisse, Volumus ne Prætor & Scabini nostri in ciuem inculpatum Inquisitionem faciant, nisi præsentibus duobus Consulibus, & septem Iuratis Magnatum, & totidem Iuratis Plebeiorum, qui tamen si congruè moniti non comparuerint, liberum esto Prætori & Scabinis solito more inquisitionem peragere & ius dicere. Differt verò ab Hynsbergica, quod magis temporaria fit, & limitata ad tres rarissimosque casus, scintillas, si non incendia armatarum seditionum; quæ quouis precio benè sopiuntur. Et vtrunque apparet ambos Principes plus respexisse ad formandi Processus securitatem in Ciues ex Ciuici Magistratus assistentia, quod rerum arduarum incepta sint discriminis plena, quàm ad causæ terminationem. An aliqua Tribunorum Plebis similitudine? Qui ante Curia valuas positis subsellijs, decreta Patrum Conscriptorum attentissima cura examinabant, vt si qua ex eis improbassent, rata esse non finerent. Vnde veteribus Senatusconsultis T. litera subscribi solebat, eâque notâ significabatur, ita Tribunos quoque censuisse. At matura deliberatione opus Principibus, antequam de iure suo aliquid demittant. Vt periculosum est committere furioso ferrum, sic Principem Plebi aliquid suæ permittere authoritatis. Si plebi pomum porrigis, arborem arripit, si annulum vnum offers, torquem

quem integrum extorquet. Dionysius Diuûm templis pateras & coronas aureas quæ simulacrorum porrectis manibus sustinebantur tollebat, & eas se accipere non auferre dicebat, perquàm stultum inquiens à Diis porrigentibus nolle sumere. Ille etiam Ioui Olympio magni ponderis aureum amiculum detraxit, reposito laneo pallio, dicens aureum esse æstate graue, frigidum hyeme, laneum aptius ad vtrumque anni tempus. Quid aliud indulgentia prædecessorum apud plebem peperit, quam vt postmodum non contenta simbriis tollat aurea Principis paludamenta, Regalem nimirum illius iurisdictionem velut patulis manibus præbitam, & aurea detracta chlamyde superponat laneam, dum hodie spurcissimo rictu in triuiis & popinis, vtinam non in Comitibus, passim Principi illudit, ius & nomen Principis demit, & nudum Episcopi epithetum imponit, velut Ecclesiæ, & Ecclesiastico Præsuli aptius? Sensit suo mœrore & publico Orthodoxæ Religionis malo Erardus de Marka Princeps operibus suis immortalis; qui anno 1532. dum aduersus Lutheranæ hæreseos, nouitate & licentia quibusdam arrisuræ, sectatores iuxta edictum Cæsareum inquiri mandat, fortiter piis & iustis suis conatibus obsisti reperit. Magistratus namque Ciuicus velut præfatorum priuilegiorum pertenax statuit, ne in quenquam ciuem in materia damnatæ Religionis procederetur, nisi prius per Legem & Franciam de dictis factisve hæreticis fuisset conuictus: neque Antistes quâ autoritate, quâ suadela aliud potuit obtinere; & ne res in seditionem abiret eam inquisitionis viam contra ciues tolerauit. Grande quidem est necessitatis

D d d

robur,

robur, & satius nonnunquam flecti, quàm distrumpi; verùm excuffis nubibus & reducto sereno, æquum fuisset remedium futuris temporibus prospectari, & usurpatæ potestatis abusus rescari: quos nunc in exemplum cient, & ab exemplis legem formari volunt. Cæterùm præsentiam Consulium & quorundam Iuratorum non fuisse antehac aliter quam in puncto fabricandæ inquisitionis introductam, & id argumento est; quod ad nostra tempora pro quibuscunque criminibus Prætor & Procurator Principis possunt etiam contra ciues accusationem instituire & peragere coram solis Scabinis. Cur inquisitionem non item, cum inquisitio surrogetur in locum accusationis? Circa decisionem par ratio, in ea verò inchoanda & promouenda videntur Principes ideo admisisse, seu meliùs permisisse præsentiam Consulium & Iuratorum, quia inquisitio fit secretò & inaudita parte, vt oculati testes & exploratores fierent rectitudinis iudicum in procedendo aut cognoscendo.

CAPVT DVODECIMVM.

De Iuratis Quatuordecim in Criminalibus Inquisitionibus.

IN quaque Operarum Tribu binos vt plurimum fuisse Iuratos obseruare est ex Constitutionibus, Statutis & Pactis: qui tamen ad tempus fuere aliquando suppressi, seu in aliorum apellationem officiorum mutati. De illis in genere nunc non agimus, sed de ijs tantum
 qui